

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 30—
za pol leta 15—
za četrt leta 7:50
za 1 mesec 2:50

Posamezna številka 80 vin.

Uredništvo in upravništvo je v
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu); pritličje, levo.

Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 25

Ptuj, 20. junija 1920

II. letnik

Nova uredba o volitvi v občinska zastopstva v Sloveniji.

Uradni list je razglasil dne 8. junija novi volilni občinski red za Slovenijo. Pričakovali smo ga že po zimi od demokratske vlade, posrečilo pa se je spraviti ga, primerno prirojenega, pod streho šele vladi srbskih radikalcev in naših klerikalcev, ko so bili že na umiku.

Najvažnejša določila so:

Pravico voliti imajo vsi oni 21 let stari državljani moškega ali ženskega spola kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki imajo vsaj že eno leto svoje redno bivališče v občini ali ki kot javni nameščenci, nameščenci zasebnih železnic, v dušnem pastirstvu ali v službi cerkvenih oblastev nameščeni duhovniki vseh veroizpovedovanj, notarji, odvetniki, civilni inženirji in civilni geometri, k praksi pripuščeni zdravniki vsaj od začetka prve razgrnitve volilnih imenikov redno bivajo v občini.

Vojaki, vojaški duhovniki, gažisti in orožniki nimajo pravice voliti.

Za občinske odbornike ali namestnike smejo izvoljene biti vse osebe moškega ali ženskega spola, ki imajo pravico voliti, ki so dopolnile 24. leto svoje dobe in ki niso izvzete od volilnosti.

Izvoljeni zlasti ne morejo biti občinski nameščenci razen osebja občinskih učilišč in uradniki onih oblastev, ki neposredno nadzorujejo občinsko upravo.

Občinski odbor sestoji v občinah z manj kakor 500 prebivalci iz 10 odbornikov in 10 namestnikov; z manj kakor 2000 prebivalci 16 odbornikov in 16 namestnikov; z manj kakor 5000 prebivalci iz 24 odbornikov in 24 namestnikov; z manj kakor 10.000 prebivalci iz 32 odbornikov in 32 namestnikov itd. Merodajno je zadnje ljudsko štetje.

Volitev se vrši na podstavi sorazmernega zastopstva z obveznimi kandidatnimi listami. Zato morajo politične, socialne in druge skupine volilcev do določenega roka predložiti županu v svrhu volitve kandidatno listo za volitev občinskih odbornikov in namestnikov.

Le vsaka 4., 8., 12. itd. oseba na kandidatni listi sme biti ženska.

Vsaka kandidatna lista mora obsegati toliko imen, kolikor je izvoliti občinskih odbornikov in namestnikov.

Vsak volilni upravičenec sme podpisati le eno kandidatno listo.

Za volitveni dan je brezpogojno določiti nedeljo.

Točenje alkoholnih pijač je na dan volitve in dan poprej v vsej občini prepovedano.

Za volišča je izbrati primerne prostore izven gostilen.

Volišče za ženske mora biti v vsakem primeru ločeno od volišča za moške.

Vsak volilni upravičenec mora priti med določenim časom na določeno volišče k volitvi in oddati uradno glasovnico.

Za župana (podžupana) in občinske svetovce se smejo voliti le občinski odborniki. Izvzeti so:

1. aktivni, državni in javni zakladni uradniki, poduradniki in sluge,
2. duhovniki in 3. ženske.

Nadalje si istočasni člani občinskega

starejšinstva (župan, podžupan, občinski svetovalci) ne smejo biti v I. ali II. kolenu v sorodstvu ali v svaštvu.

Iz tega vidimo, da skuša ta volilni red vsem strankam pripomoči do primerne zastopstva in zenačiti volilce z volilkami, čeprav ne dosledno do kraja, ker sme le zadnja četrtina žensk priti na kandidatno listo, v starejšinstvo pa sploh nobena ne.

Okrajni zastop v Ptuj.

Dne 10. junija t. l. se je vršila II. redna seja Ptujkega okrajnega zastopa. Razpravljale so se zelo važne zadeve, posebno je bil predložen drugi proračun za leto 1920 z zvišanjem doklad na 300%. Z dosedanjimi 190% dokladi ni mogoče shajati. Za zgradbo Borlskega mostu so se izdale veliko večje svote, kakor je bilo prvotno proračunjeno. (Dosedaj že 185.000 K.) Cestarji in drugi uslužbenci so prejeli izvanredno nizke plače; cestarji so hoteli radi tega že delo ustaviti. Vožnje, priprava prodeca, beton in železo stane ogromno. Tudi regulacija Pesnice se mora v doglednem času pričeti. Novi proračun izkazuje 1.209.902 K 10 v izdatkov, prejemki znašajo 178.527 K 78 v, torej nastane primanjklaj 1.031.374 K 52 v, katerega je potreba kriti s 300% dokladi. Proračun je bil postavno razporejen in ni bilo nikakega ugovora. Predlog g. vladnega komisarja M. Brenčiča na odobritev proračuna je bil soglasno sprejet. Istotako se je odobril računski sklep za leto 1919. Med ostalimi sklepi navajamo posebno, da se je zvišala mostovina na Borlu. Posebno umestno se nam zdi, da se je določila mostovina za avtomobile na 10 K za enkratno vožnjo.

Zvišale so se plače cestarjem, cestnemu mojstru, delovodji in tudi podpore babicam. Glede teh se je naglašalo, da je treba preprečiti poslovanje neizkušenih žensk, zato pa podpirati izkušene babice, da se ne pripetijo pri porodih nezgode in da se ne pokvari otrok, komaj ko zagleda luč sveta. Ljudje se morajo podučiti, da se ne zatekajo k zakotnim babicam, izprašane babice pa tudi ne smejo prekoračiti tarifa, da se jih zlasti ubožnejši sloji ne bodo izogibali.

Sklenilo se je dalje, da se store potrebni predlogi na Deželno vlado in na ministerstva v Beogradu radi nujno potrebne regulacije Pesnice. Sklenilo se je, da se naj zahteva ustanovitev posebnega gradbenega urada v Ptuj, ker je ta urad za vzdrževanje cest, mostov in za regulacijo Drave, Dravinje in Pesnice velike važnosti. Pri okrajnem glavarstvu v Ptuj je itak določeno mesto državnega inženirja, ki pa ni zasedeno. Ako je za Kranjsko na razpolago 48 inženirjev, se mora najti tozadevni strokovnjak še za Ptujski okraj, posebno, ker imamo na Štajerskem samo 4 inženirje, kar nikakor ne odgovarja številu inženirjev na Kranjskem.

Da se omogoči čim preje napeljava električnega toka iz Fale preko Ptuja do Varaždina, je okrajni zastop sklenil prispevati v prid Ptujkega okraja k stroškom za načrte do zneska po 20.000 K. Samo če bi ta znesek ne zadoščal, se pritegnejo k plačilu interesirane občine. Razpravljalo se je dalje o poljski železnici Sv. Lovrenc do tovarne v

Majšpergu, o preložitvi občinske ceste na Polensaku, o zgradbi ceste Strnišče—Župečja vas. Dovolili so se prispevki društvu za zaščito dece in za pogorelce v Skorbi, v Novi vasi pri Sv. Marku in v Predtrgu pri Radovljici. Tudi vinarskemu in sadjarskemu odseku v Mariboru se je dovolila subvencija po 1000 K za zastopanje koristi vino- in sadjerejcev. Konečno je bilo še v razpravi vprašanje stavbe novega sodišča v Ptuj. Predstojnik okrajnega sodišča, g. dr. Stuhec, je poročal, da je vlada za stavbo novega sodišča že sprejela v proračun 1.000.000 K, mestna občina Ptujka bi morala stavbo izvršiti, ni pa za to veliko delo gmotno dovolj močna. Na stavbi je interesiran tudi okraj, torej se naj okrajni zastop zavzame za ugodno rešitev. Okrajni zastop je soglašal v tem, da ne more za stavbo ničesar prispevati, ker se okraj ne sme obremeniti, pač pa je okrajni zastop pripravljen sodelovati, ako vlada jamči za povračilo stavbene svote. V debati se je tudi navajalo, da bi naj okrajni zastop se zavzel za sanacijo Mestne hranilnice v Ptuj, ki bi naj postala zavod celega okraja, potem bi tudi bilo upati, da se dvigne kredit zavoda in da bo hranilnica mogla pričeti z izplačevanjem vlog. Močna hranilnica bi gotovo tudi mogla uspešno podpirati financiranje zgradbe novega sodišča. Izvolil se je odsek in sicer so bili izvoljeni gg. M. Brenčič, župnik Toman in dr. Fermevc, ki naj sporazumno s tozadevnim odsekom Ptujkega mesta proučijo načrt stavbe Ptujkega sodišča.

Kar se tiče napeljave elektrike, še omenjamo, da se je opozarjalo na dejstvo, da neki zasebni odbor v Sl. Goricah pobira prispevke po občinah. Opozarjamo vsled tega, da vodi celo akcijo samo „Pripravljalni odbor za dobavo elektrike v Ptuj“ in se je obračati le na ta odbor (Predsednik g. Franjo Čuček, tajnik: g. dr. Fermevc), ali pa na Okrajni zastop.

Gospodarstvo.

Carina na vino in sadje. Vinarski in sadjarski odsek za Slovenskoštajersko, slov. kmetijske družbe v Ljubljani je imel dne 6. junija t. l. v Mariboru odborovo sejo, v kateri se je sklenilo predložiti potom deputacije centralni vladi v Belgrad spomenico glede neobhodne potrebe opustitve uvedene carine na izvoz vina (100 din. = 400 K na 100 kg teže bruto) in sadja (20 din. = 80 K za 100 kg) ter vinskih in sadnih izdelkov, kakor tudi glede drugih določb (izplačevanje v tuji, takozvani zdravi valuti, zacarinjenje posode itd.), katere izvoz navedenih predmetov ovirajo, ozir. popolnoma onemogočujejo. Povdarjalo se je, da preti našemu vinarstvu katastrofa, če se ne odstranijo vse zapreke, ki izvoz vina ovirajo, in da bo na tisočeka vagonov sadja prišlo na nič, če se izvoz sadja ne da popolnoma na prosto. Deputacija (obstoječa iz 4 zastopnikov vinogradnikov in sadjarjev in enega zastopnika vinotržcev) je bila pretečeni teden v Belgradu in je posredovala pri vseh prizadetih ministerstvih, kjer se ji je obljubilo, da se carina na vino zniža takoj od 100 din. na 5 din. = na 20 K od hl. ozir. od 100 kg teže bruto. Tudi se

bo uvaževala popolna naprostodaja izvoza vina. Tarifi na sadje in žganje se bodo revidirali in se sme upati, da se carina na sadje popolnoma odpravi, na žganje pa vsaj zdatno zniža, in sicer v najkrajšem času. Tudi vprašanje izplačitve vina in sadja v našem denarju in olahkočenja pri zacarinjenju posode se bo v najkrajšem času rešilo, upoštevaje kolikor mogoče zahteve vinogradnikov in sadjarjev.

Dopisi.

Na vidov dan, 28. junija, velik koncert peškega društva v Ptuj.

Dramatično društvo v Ptuj je priredilo v nedeljo dne 13. junija t. l. vpriporitev narodno igre Domen. Grajšček, živeč med slov. ljudstvom, je storil greh na slovenskem revnem dekletu. Sad tega greha, svojega nezakonskega sina Domna preganja, ter zlorablja svojo oblast proti njemu, da bi se ga rešil, ter s tem otresel svoje sramote. Najdejo se masčevalci, ki nečloveškega očeta uničijo, ubogi nezakonski sin Domen pa doseže srečo z izvoljenko Anko, hčerko poštene premožne slovenske grče kmeta Jureca. Najboljše je pogodil vlogo mladi g. Kaukler, ki ni igral, temveč živel svojo vlogo. Tudi sicer so se predstavitelji igre pourudili in so nam nudili mnogo lepih scen. Duševni boji Domna so bili mestoma podani brez prazne teatralike globoko čustveno. Tudi druge vloge so bile večinoma v prav dobrih rokah. Videti pa je bilo, da je ta igra težka. Tu in tam je kljub skrbnosti manjkalo režiserja. Hvaležni smo društvu za vpriporitev, ki nas je uvedla v romantično Jurčičevo dobo ter nam slikala zanimivo če tudi bitko duševno in socialno življenje tipov takratne družbe t. j. graščaka, trdnega kmeta in zaničevanih revežev.

Mestna glasbena šola je priredila preteklo nedeljo popoldne „Pomladanski izlet“ s svojimi gojenci v Rogoznico k Bračiču. Navzlic dvomljivemu vremenu odkorakali so gojenci in gojenke glasbene šole, katerim so se pridružili telovadni naraščaj in gojenci dijaškega doma, kjer ima šola začasno svoje prostore, z mestno godbo na čelu v lepem redu skozi mesto proti Rogoznici. Med potoma je skušal dež uničiti vesele upe mladih lic, tudi na cilju je še rosilo, ni pa trajalo četrt ure in obsežni in okusno okrašeni vrt nam je nudil sliko otroškega sejmišča. Nebo se je usmililo in solnce se je zasmajalo. Ob zvokih polnoštevilne mestne godbe razvila se je v kratkem času neprisiljena in prijetna zabava. Otroški zbor je zapel nekaj lepih pesmic in žel pohvalo; tudi dijaški zbor (moški in mešani) nas je razveselil z več pesmimi. Mnogobrojni vdeleženci iz Ptuja in okolice so s posebnim zanimanjem sledili vajam otrok-telovadcev in bili presenečeni ob nastopu malih plesalcev, ki so tako koreografično natančno in ljubko izvajali težki češki narodni ples „Besedo.“ Želi so burno priznanje. Med sporedom je mladina skoro oblegala šotore, kjer so skrbele naše dame in gospodične za telesni blagor. Šotori za pecivo, cvetice, koriandoli, za šaljivo pošto in srečolov so bili hitro prazni, le šotor za brezplačno pogoščenje je dolgo vstrajal s svojo obsežno zalogo. Kavarna pa, ki je nudila odraslim okrepčila, ostala je še pozno v noč polna zadovoljnega občinstva. Točno ob osmih zvečer odkorakala je zopet vsa mladina z godbo na čelu vesela in v najlepšem redu nazaj v mesto. V imenu mladine smatramo za svojo dolžnost izreči na tem mestu našo posebno zahvalo in priznanje ravnatelju glasbene šole g. Engererju, ki se je z vso vnemo trudil za prireditve tega mladinskega izleta, istotako pa tudi vsem drugim, posebno pa našim damam, ki so vstrajno skrbele za prireditve šotorov in vsem darovalcem jestvin in daril za srečolov. Okrašenje vrta in šotorov so preskrbele gospodične iz Rogoznice in zaslужijo za svoj trud prav posebno priznanje. Da je tudi gospod Bračič z znanim navdušenim veseljem za vse lepo in dobro z vsemi silami pomagal k prireditvi, nam niti ni treba še posebej omenjati. Želimo le, da si mladina

ohrani v lepem spominu prvi skupni zlet in naj enakakega priredi zopet prihodnje leto.

Krajevna organizacija IDS v Ptuj je s pisмено vlogo opozorilo predsedništvo deželne vlade in drž. pravdnštvo na ustanovitev Südmarkine skupine „Gau Unterland“, ki so jo ustanovili naši renegatski ubežniki v Gradcu. Naša organizacija je zahtevala iz državnega in narodnostnega stališča najstrožje postopanje proti prizadetim. Napovedujemo boj našim sorojakom nemškega jezika, če zremo le za najtanšo nit med njimi in veleizdajalci v Gradcu.

Predavanje. G. okrajni zdravnik dr. Vrečko je imel dne 2. junija 1920 v Narodnem domu znanstveno predavanje o učinkih alkohola. Brez pretiravanja nam je zanimivo naslikal dobre, posebno pa slabe strani tega velikega sovražnika človeštva, od katerega čutijo posledice v prvi vrsti revni sloji. Žal nam g. pradaavatelj ni poslal predavanja v ponatis, bilo bi za širje kroge zelo poučno.

Središče. Dne 6. junija se je vršil pri nas orlovski tabor. Molče bi prezrli to prireditve, če nas ne bi nikdo izzival. Da služi klerikalcem „Orel“ le kot sredstvo za strankarsko agitacijo, to je že obče znano in ne bi bilo treba dopisniku „Slov. Gosp.“ tega posebno poudarjati; tudi mi pustimo veselje nad „velikanskim“ uspehom, katerega je naslikal v svoji bujni domišljiji. Zanima nas le telovadba, katero bi moral „Orel“ kot telov. društvo v prvi vrsti gojiti in tu moramo konstatirati, da se je javni nastop, vkljub vsem hvalospévom, popolnoma ponesrečil. Vdeležba je bila za „orlovski tabor“ zelo slaba in trditev, da je že več ko polovica Središča v klerikalnem taboru, gotovo dokazuje dejstvo, da je visela v celem trgu samo ena zastava in še ta na društvenem domu. Ob zvokih: „Regiment po cesti gre“ in „Šumi Marica“ smo videli izvajati skrajno priproste in enolične vaje, brez vsake notranje vezi, katerih niso mogli obvladati, dasiravno so bile zelo lahko. Pri vsaki točki ista strašna muzika, isti enolični gibi in vedno nove napake: to je bil spored celega nastopa, katerega so neprestano motili razni govorniki. Edino proste vaje članov, ki so bile posnete po sokolskih, so bile bolj slikovite in tudi nekoliko težje, zato pa je bila tudi njih izvedba najslabša. Predtelovadecem in predtelovadkam posebej svetujemo, da si nabavijo še zadej oči, da bodo vedno drug drugega videli in jim ne bode treba vratov zvijati, če se že tako enostavnih vaj ne morejo naučiti. Nazadnje je postala stvar godcem predolgočasna in pri odhodu naraščaja s telovadišča so zaigrali veselo „Sokolsko koračnico.“ Sledilo je gromovito ploskanje in klici: Živijo godba, živijo „Sokolska koračnica.“ Ta dogodek je očitno zbodel dopisnika, da nas je napadel, ker je bil pač najlepši dokaz, kakšnega mišljenja je bilo občinstvo. Najboljša točka so bile proste vaje članov s palicami, katero so iz previdnosti opustili, ker so se pri dopold. skušnji s palicami skoraj pobili. Pohvaliti moramo tudi previdnost srediških „Orlov“, ki se na svoji domači prireditvi niso vdeležili telovadbe na orodju in so pustili, da so se samo gostje blamirali. Razen enega, kateremu se je poznalo, da je bil vzgojen v sokolski telovadnici, bi bili lahko sledili vsi drugi lepemu vzgledu srediških tovarišev in se postavili med razočarane gledalce. Telovadbi je sledila prosta zabava, ki se je vsled pomanjkanja vdeležencev v eni uri končala. „Liberalna gospoda.“

Konj ga udaril. Dne 28. maja dopoldne je konj gostilničarja Janeza Limanskega iz Slovenje vasi v hlevu gostilne Straschill na Bregu tako močno v hrbet udaril, da je na mestu mrtev obležal.

Ponesrečil. Dne 29. maja popoldne padlo je na zidarskega vajenca Antona Reberniška iz Mestnega vrha, ki je bil zaposlen v tovarni za usnje na Bregu, nekaj opeke iz 3 m višine ter ga na glavi tako poškodovalo, da so ga morali takoj v bolnico odpeljati.

Konj splašil. Dne 1. junija opoldne splašil se je konj posestnika Jakoba Stabuca iz Bratonečič na poti iz Ptuja proti Ormožu vsled nekega avtomobila, ki je z največjo naglostjo vozil mimo vprege omenjenega posestnika. Pri tem je bil voz Stabuca znatno

poškodovan in tudi konj ranjen, sam pa je bil na nogah lahko poškodovan. Posestnik avtomobila se še ni mogel izslediti.

Hajdin. Šolsko vodstvo poroča, da so darovale za revne učence hajdinske šole gospa Franja Mahorič iz Ptuja 40 K, gospa dr. Ema Gosakova iz Ptuja 80 K, gospa Kristina Rotova iz Maribora 100 K namesto venca pokojnemu sorodniku Antonu Pezdíček, za kar se izreka najiskrenejša zahvala.

Politične vesti.

Prestolonaslednik pride v Slovenijo. Določeno je, da pride koncem tega meseca v Ljubljano naš prestolonaslednik Aleksander. Ljubljana se že pripravlja, da ga dostojno sprejme. Želijo bi, da pride prestolonaslednik ob tej priliki tudi med nas štajerske Slovence. V Ljubljano ga bosta spremljala ministra dr. Kukovec in dr. Korošec poleg ministrskega predsednika dr. Vesniča.

V Narodnem predstavništvu se razpravlja sedaj o volilnem redu za državno skupščino. Ker izjavljajo vse stranke, da jim je za prave volitve, pričakujemo, da kmalu ustvari volilni zakon, po katerem bo smelo ljudstvo izbrati svoje zastopnike.

Volitve v Nemčiji. Dne 6. junija so bile na Nemškem volitve v državni zbor. Mandatov so dobili: Socialni demokratje 110, centrum 67, demokratje 45, nemško nacionalna ljudska stranka 65, nemška ljudska stranka 61, neodvisni 80, krščansko-federalistična stranka 21, bavarska kmetijska zveza 11, nemška hanoveranska stranka 5 in komunisti 5. Vlada je odstopila ali težko bo sestaviti novo vlado, ker se neodvisni branijo vstopiti v vlado.

Nemška vojna odškodnina je določena na 120 milijard zlatih mark. Od njih jih dobi Francija 36 milijard, Italija pa zahteva 12 milijard.

Boljševiški denar na Madžarskem. Državno pravdnštvo je dognalo, da je sovjetska vlada Bele Kuna spravila v promet 3719 milijonov ponarejenega denarja.

Odstop Nittijevega ministrstva. Ni še dolgo, kar se je sestavilo novo ministrstvo z Nittijem na čelu, pa ni moglo delovati radi notranjih nemirov in zunanjih neuspehov. — Novo ministrstvo hoče sestaviti Giolitti.

Nemiri v Italiji. V Bariju v spodnji Italiji je prišlo vsled splošne stavke do krvavih spopadov. Nastopilo je vojaštvo s strojnimi in oklopnimi avtomobili. Vnel se je krvav boj, pri katerem je obležalo dosti mrtvih in ranjenih.

V Furlaniji postaja gibanje kolonov zelo nevarno. Ustavljajo vlake, okoli Trevisa so podminirali mostove. Kdor hoče iti na polje, mora imeti propustnico.

Italijansko vojaštvo se upira. Arditi, ki bi naj šli v Albanijo, so prejšnji petek vpriporili v Trstu velike demonstracije. Prišlo je do ljuhtih spopadov s karabinerji in kraljevskimi stražami.

Albanci proti Italijanom. Albanci so se iznova uprli in potisnili Italijane v Valono. Za Italijane je položaj zelo kritičen. Vojaki nimajo več veselja, boriti se za imperialistične težnje svoje vlade izven Italije.

Esad paša umorjen. V nedeljo 13. junija je v Parizu neki albanski učiteljski ustrešil Esad pašo, voditelja albanskega odposlancestva v Parizu. Bil je odločilna oseba pri Albancih, ki ga bodo rojaki težko pogrešali.

Verižnika Mejač-Erzin obsojena, pa — pomiloščena! Centralni državni urad zoper verižnike ju je svoj čas obsodil, v Beogradu so na čeloma odobrili to obsodbo, v resnici pa milostnim potom odpustili kazen, ker se jima vrne zaplenjeno blago. Ne vemo, ali roka roko umiva, ali velja, kdor ima volka za strica, na vsak način ni Protič-Koroševa vlada, ki se je rešila to afero, s pomiloščenjem strankinih pristašev ostrašila verižnikov, vsaj lastnih ne.

Češčina pri službi božji. Kakor poročajo iz Prage, je dovolil papež z dekretom, da se pri petih mašah poje ponovitev evangelijske epistole v češkem jeziku. Poroke, pogrebi in krsti se smejo tudi vršiti v češkem jeziku. V samostanih in božjepotnih cerkvah se sme vršiti služba božja v staroslovenskem jeziku,